

V Poliitika ja päätöksenteko

18 Suomi on oikeusvaltio

s.199

1. Mitä ovat oikeusnormit ja mihin ne perustuvat?

RATKAISU:

Lait, asetukset ja virkamiesten ohjeet ja määräykset ovat oikeusnormeja. Ne voivat olla kirjoitettuja kuten lait tai kirjoittamattomia, jolloin ne perustuvat ns. tavanomaiseen oikeuteen.

2. Mitä ovat poliisin pakkokeinot ja mitä ne merkitsevät kansalaisen perusoikeuksien kannalta? Ota kantaa, tulisiko poliisin oikeuksia pakkokeinojen käyttöön lisätä.

RATKAISU:

Poliisi voi käyttää pakkokeinoja rikoksen tutkinnassa ja uusien rikosten ehkäisemisessä. Pakkokeinot rajoittavat tilapäisesti kansalaisen perusoikeuksia. Esimerkiksi matkustuskielto rajoittaa tilapäisesti vapaan liikkumisen periaatetta. Muita pakkokeinoja ovat esim. rikoksesta epäillyn kiinniottaminen, televalvonta, puheluiden kuuntelu, tutkimuspaikan eristäminen, kotietsintä, omaisuuden takavarikointi, DNA-tunnisteen ottaminen.

Poliisin pakkokeinojen lisäämisestä voi olla montaa mieltä. Osa kannattaa sitä, jotta esim. vakavia huumerikoksia saataisiin estettyä ja tutkittua. Toiset vastustavat, koska he katsovat pakkokeinojen kaventavan samalla kansalaisoikeuksia ja yksilön vapauksia.

3. Mitkä ovat suojelupoliisin tehtävät ja miten ne eroavat muiden poliisien tehtävistä?

RATKAISU:

Suojelupoliisi pyrkii torjumaan sellaisia hankkeita, jotka voivat vaarantaa yhteiskuntarauhaa ja yleistä turvallisuutta esimerkiksi terroriteot, vallankaappaukset, vakoilu toisen valtion hyväksi, teollisuusvakoilu ja väkivaltaiset mielenosoitukset. Suojelupoliisi ei näy katukuvassa kuten tavalliset poliisit. Toiminta pitkälti salaista.

4. Pohdi, mikä merkitys oikeusvaltiolla on demokratian toteutumisen kannalta.

RATKAISU:

Oikeusvaltio ja demokratia nivoutuvat toisiinsa. Jos maa ei ole demokraattinen, se ei voi olla oikeusvaltiokaan, koska oikeusvaltioperiaatteisiin kuuluu esim. poliittisesti riippumaton oikeuslaitos, kansalaisten samanarvoisuus lain edessä, oikeus oikeusapuun, valitusoikeus tuomiosta ja oikeus saada tietoa itseään koskevista asiakirjoista. Näitä periaatteita ei oligarkiassa tai diktatuurissa kunnioiteta. Demokratiassa kansalaiset luottavat oikeusvaltion toimivuuteen ja siihen, että rikoksista annetaan oikeudenmukaiset rangaistukset. Demokratiassa tuomiovalta on erotettu poliittisesta vallasta.

5. Selosta Suomen oikeuslaitoksen rakenne ja tehtävät.

RATKAISU:

Oikeuslaitos koostuu alioikeuksista (käräjäoikeudet), hovioikeudesta ja korkeimmasta oikeudesta. Tehtävänä on selvittää rikoksia ja käyttää tuomiovaltaa sekä varmistaa että jokainen kansalainen nauttii oikeusvaltion luomasta turvallisuudesta.

